

სომხების გენოციდის აღიარება და ბასამართლება

დასაწყისი პირველ გვერდზე

სომხეთი გენოციდი ოფიციალურად აღიარეს და გაასამართლეს საფრანგეთმა, იტალიამ, გერმანიამ, ბელგიამ, შვედეთმა, ნიდერლანდებმა, შვეიცარიამ, რუსეთმა, პოლონეთმა, ლიტვამ, საბერძნეთმა, კვიპროსმა, სლოვაკეთმა, არგენტინამ (2 კანონი, 5 რეზოლუცია), ევანგელურმა კანადამ (1996, 2002, 2004), ვატიკანმა, ავსტრალიამ და სხვა სახელმწიფოებმა. ევროკავშირის ზოგიერთ ქვეყანაში სომხების გენოციდის ისტორიული ფაქტის უარყოფისთვის აღძრულია სისხლის სამართლის საქმე. (ჯარიმის სახით 45 ათასი ევრო და 1 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა). აშშ-ის 50 შტატიდან

40-მა ოფიციალურად აღიარა და გაასამართლა სომხების გენოციდი. ასევე, 24 აპრილი დააწესეს სომეხი ხალხის გენოციდის მსხვერპლთა ხსენების დღედ. ანალოგიური გადაწყვეტილება მიიღეს უელსმა და ავსტრალიამ. 1970-იანი წლების ბოლოდან მოყოლებული 24 აპრილს, ყოველ წელს, ამერიკის პრეზიდენტები გამოდიან სატელევიზიო მიმართებით ამერიკელი სომხებისადმი. სადაზღვევო კომპანია ეწორე იფე-მა დაიწყო 1915 წელს სომხური გენოციდის დროს დაღუპულთა ნათესავებისათვის კომპენსაციის გადახდა (საერთო თანხა კომპენსაციისა დაახლოებით 8 მილიონი დოლარია).

დღევანდელი თურქეთი კატეგორიულად უარყოფს ისტორიულ ფაქტს სომხეთი გენოციდის შესახებ. სომხების გენოციდი - ოსმალეთის იმპერიის მმართველთა მიერ დაგეგმილი და განხორციელებული, დღევანდელი თურქეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები სომეხი მოსახლეობის განადგურება 1915-1918 წლებში. გენოციდი განხორციელდა პირველი მსოფლიო ომის მსვლელობისას და მისი დასრულების შემდეგ და ორ ძირითად ეტაპს მოიცავს: შრომისუნარიან მამაკაცთა მასობრივი მკვლელობა და ქალების, ბავშვების, მოხუცებისა და

1915 წლის ქართული ბაზეთების მასალას სომხეთი გენოციდის შესახებ

გაზეთი „სახალხო ფურცელი“, 25 ივლისი, 1915 წელი, №341
გაზ. „პროზონს“ ატყობინებენ: მოდიან გამოქვეყნებული, 50 ათასამდე ქალი და ბავშვი. გამოქვეყნებული არიან ვანის ტბის რაიონებიდან. მოდიან აგრეთვე მუშის რაიონიდანაც. —ამბრ. არაქელიანი სწერს „მშაქს“: ოსმალეთი პეტიციონს, რომ ბოლოს და ბოლოს ოსმალეთის სომხეთი რუსეთის ხელში გადავა, ამიტომ უნდა, რომ რუსეთს გადასცეს სომხეთი უსომხებოდ. ეს გეგმა კიდევ განახორციელა, სრულიად მოსპო სომხობა. მთელი ალაშქრების ევლი უკვე ომის დაწყებამდე გასწივნდეს სომხებისაგან. ბაიხეთის, ადინის ველებში, აბაგის რაიონში, მთელს პაგრევანდში ერთიან ამოწყვეტეს სომხები.

გენოციდის ქრონიკლი

„სომხების საკითხის“ წარმოშობა 1877—1878 წ.

ოსმალეთის იმპერია, რომელმაც თითქმის 500 წელი იარსება, ატარებდა თავის ტერიტორიაზე მცხოვრები ხალხების ასიმილაციის პოლიტიკას. სომხების გარდა ოსმალეთის ტერიტორიაზე ცხოვრობდნენ ქართველები,

ბერძენები, ბულგარელები, სერბები, ხორვატები, ქურთები და არამუსლიმანური აღმსარებლობის სხვა ხალხები. მათი ასიმილაციის-ანუ გათურქებისა და ისლამზე გადაყვანის, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათი ფიზიკური განადგურების იდეა, ოსმალეთის იმპერიის სულთნებში ყოველთვის არსებობდა და რეგულარულად ხორციელდებოდა.

პირველი მასიური სოციალ-ტყველტვა

1895-1896 წლებში თურქი სულთნის მიერ პროვოცირებულ იქნა სომხური მოსახლეობის განადგურება, რის შედეგადაც, სხვადასხვა შეფასებით, დაიხოცა 100-დან 200 ათასამდე სომეხი. მხოლოდ მსოფლიო საზოგადოების პროტესტმა შეძლო ბოლო დაეღო გენოციდს.

1907 წელს „ახალგაზრდა თურქებს“ ჩაიგდეს თურქეთის ხელისუფლება ხელში. „ახალგაზრდა თურქების“ პარტია ოფიციალურად პანთურქიზმის (პანთურქიზმი-პოლიტიკური მოძრაობა, რომელიც ყველა თურქი ხალხის ერთ სახელმწიფოდ გაერთიანებას ისახავდა მიზანად) იდეოლოგიის იყო, ან „დიდი თურანის“ თეორიის. პანთურქისტების მიზანი იყო თურქული იმპერიის შექმნა ბალკანეთიდან აღტამდე.

არამუსლიმი ხალხის განადგურების იდეა ოსმალეთის იმპერიის თურქ სულთნებსა და შემდეგ მათ შემცველებად მოსულ „ახალგაზრდა თურქ“ მმართველებს დიდი ხანია გაანდებდა. სომხები „ახალგაზრდა თურქებში“ იწვევდნენ ზიზღს იმის გამო, რომ სომხებით დასახლებული დასავლეთ სომხეთი ყოფდა თურქულ ტერიტორიებს აზერბაიჯანისგან.

1909 წ.1-დან 4 და 12-დან 14 აპრილამდე თურქი მმართველები ორგანიზებას უწყვედნენ სომხების მასობრივ განადგურებას. ვილაიეთებში ადანა და ალეპო, „ახალგაზრდა თურქების“ 1908 წლის გადატრიალებას არ შეუცვლია თურქეთში მცხოვრები სომხების მდგომარეობა. შედარებით უკეთეს მდგომარეობაში იყვნენ კილიკიის მოსახლე სომხები, რომლებმაც შეძლეს წინააღმდეგობა გაეწიათ 1890-იანი წლების განადგურებისათვის რეაქციული თურქული შენაერთები კილიკიის სომხებს ადანაშაულებდნენ იმაში, რომ მათ სურდათ გამოეხასხებინათ თურქები თავიანთი ტერიტორიიდან და აღედგინათ „სომხური სამეფო“.

„სომხური საკითხის“ საბოლოოდ გადასაწყვეტად 1909 წლის 31 მარტს, ადინის ვალის

ხელმძღვანელობით ჩატარდა გუბერნიის სხდომა, რომელზეც მიიღეს შემდეგი გადაწყვეტილება: სომხები უნდა განადგურებინათ. ამ გადაწყვეტილების შემდეგ მუსლიმ მოსახლეობას დაურიგეს დიდი რაოდენობის იარაღი და ტყვია-წამალი, ციხეებიდან გამოუშვეს 500-მდე თურქი დამნაშავე.

1 აპრილს რუმელიდან ეწ. „წესრიგის დასამყარებლად“ მოსულმა თურქების არმიამ დაიწყო სომხების განადგურება ადანის ქუჩებში. ეს პროცესი 3 დღე გრძელდებოდა და თავისი მასშტაბით პირველ განადგურებას ადგმავდებოდა. დაიხოცა დაახლოებით 30.000 ადამიანი, მათ შორის 20.000-ზე მეტი ადანის ვილაიეთში მცხოვრები. სომხებით დასახლებული ათობით პუნქტი დაანგრიეს და გადაწვეს. „ახალგაზრდა თურქების“ ხელისუფლების გამოძიება იყო ფორმალური, რადგან მთავრობა ცდილობდა დაეწყნარებინა ევროპული საზოგადოება. შეეშუბუქებინა სომხების პროტესტი და თავი აერიდებინა პასუხისმგებლობისათვის. განადგურების მეთაურებმა და მონაწილეებმა თავი დააღწიეს სასჯელს.

I მსოფლიო ომის პერიოდი

1914 წლის აგვისტოში თურქეთის I მსოფლიო ომში ჩაბმამ „ახალგაზრდა თურქების“ აზრით, მისცა მათ უნიკალური შანსი „სომხური საკითხის“ საბოლოოდ გადასაწყვეტად - სომხების საბოლოოდ გასანადგურებლად. გენოციდის ერთ-ერთი ორგანიზატორის, ტალაატ ფაშას მოთხოვნით სიტყვა „სომხები“ კი საშუალოდ უნდა გამქრალიყო.

სამხედრო პოზიციის გამო მიღებული შეთანხმებით თურქეთის მთავრობამ ციხეებიდან გამოუშვა ყაზალები და მკვლელები. ამავდროულად დაიწყო სომეხი მოსახლეობის დეპორტაცია თურქეთის აღმოსავლეთი ვილაიეთიდან ქვეყნის სიღრმეში, სირიის უდაბნოს გავლით. სომეხი ჯარისკაცები გარიცხეს ჯარის რიგებიდან და შემდეგ დახვრიტეს.

24 აპრილი 1915წ.

სომეხი მოსახლეობის გენოციდის დღედ მიჩნეულია 1915 წლის 24 აპრილი, როცა „ახალგაზრდა თურქებს“ მმართველებმა, რომელთა შორის მთავარ როლს ასრულებდნენ ტალაატ ფაშა, ენვერ ფაშა და ჯემალ ფაშა, ბრძანეს შეეკრებოდათ მთელი სომხური ინტელიგენცია სტამბოლში და გადაეხასხლათ. უმრავლესობა იმავე დღეს დახოცეს.

1915 წლის 24 აპრილი - ეს თარიღი იკავებს მნიშვნელოვან ადგილს არა მარტო სომხების გენოციდის ისტორიაში, არამედ მთლიანად სომეხი ხალხის ისტორიაში. სწორედ ამ დღეს დაიწყო კონსტანტინეპოლში სომეხი ინტელექტუალური, რელიგიური, ეკონომიური და პოლი-

ტიკური ელიტის მასობრივი დაკავება (დაჭერა), რამაც გამოიწვია სომხური კულტურის მნიშვნელოვანი შემოქმედითა მთელი პლუადის მილიანი განადგურება. დაკავებულთა სიაში მოხვდნენ სხვადასხვა პოლიტიკური ხედვისა და პროფესიის ხალხი: მწერლები, მსახიობები, მომღერლები, მასწავლებლები, ექიმები, იურისტები, ჟურნალისტები, ბიზნესმენები, პოლიციელები და რელიგიური ლიდერები; ერთადერთი ფაქტორი, რომლითაც ისინი ერთმანეთთან იყვნენ დაკავშირებული იყო — ეროვნება და საზოგადოებრივი მდგომარეობა. გამოჩენილი სომეხი მოღვაწეების დაკავება გრძელდებოდა პატარა შესვენებებით მისი ბოლომდე. ამასთან ერთად დაკავებული არავითარ ბრალდებას არ უყენებდნენ.

სომხური მოსახლეობის განადგურება გრძელდებოდა 1918 წლის სექტემბრამდე. ბოლო სამი წლის განმავლობაში დაიღუპა 1,5 მილიონზე მეტი სომეხი. დანარჩენი ნაწილი გაიტყა ან გადასახლებული იყო თურქების მიერ მესოპოტამიაში, ლიბანში და სირიაში უდაბნოს გავლით, სადაც ბევრი მათგანი შიმშილითა და ავადმყოფობით დაიღუპა. 1 მილიონზე მეტი ლტოლვილი სომეხი გაიფანტა მთელ მსოფლიოში.

შურისძიება

გენოციდმა შედეგად ის მოიტანა, რომ სხვადასხვა სომხური ორგანიზაციები, მიუხედავად განსხვავებული აზროვნებისა, გაერთიანდნენ ერთი მიზნით — გენოციდის ყველა ორგანიზატორი უნდა დასჯილიყო.

შაან ნატალი (ფსევდონიმი საყვარელი ქალის პატივსაცემად) და გრიგორ მერხანოვი შეუდგნენ შურისძიების განხორციელებას. შედეგ სომხეთი გენოციდის ორგანიზატორების 80 კაციანი ე. წ. „შავი სია“ - . დაიწყო მოსამზადებელი სამუშაო დევნა, თვალთვალი, ინფორმაციის შეკრება, იარაღის მოძიება, რის შემდეგაც შურისძიების დრო მოვიდა.

ტალაატ-ფაშა მოკლული იყო სოგომონ ტელიერის მიერ ბერლინში, 1921 წლის 16 მარტს (ბერლინის სასამართლომ იგი გაამართლა).

ენვერ-ფაშა მოკლული იყო 1922 წელს თურქისტანში წითელი კამანდირების აკო-

პონ (იაკოვ) მეღკემთისა და გეორგი ავაბეკოვის მიერ.

ჯემალ-ფაშა მოკლული იყო 1922 წლის 25 ივნისს ტფილისში: სტეპან ცახიკიანისა და პეტროს ტერ-პოგოსიანის მიერ.

შერიკოები მოკლული იყო 1922 წლის 17 აპრილს არამონ კურანიანისა და შირაკიანის მიერ.

სულ რაღაც 3 წლის განმავლობაში მოიკლა 80-მდე გენოციდის ორგანიზატორი. ასევე, რამდენიმე დაბალი რანგის ათასამდე გენოციდის მონაწილე.

გაზეთი „საქართველო“, 26 ივლისი, 1915 წელი, №54

„მშაქს“ ამბარცემ არაქელიანი სწერს: „კილიკიიდან და ზეთუნინდან ყველა სომეხი გადასახლებულ იქმნენ მესოპოტამიის უდაბნოში. ბითლისში აურაცხელი სომეხი ჰყრიან... მათი გვაგები უპატრონოდ იხრწნება...“

გაუდაბნოვდა მთელი სომხეთი... ცოცხალი ვინც გადაჩნა 100 ათასამდე გამოქცეული გვესტუმრა თავშესაფარის საშოვნელად. მთელი სომხის დაწესებულებაანი, ბანკები, კაპიტალისტები, კერძო პიროვნებანი უნდა დაუყოვნებლივ დაგვეხმარნენ...

გაზეთი „სახალხო ფურცელი“, 31 ივლისი, 1915 წელი, №346

სომხების უბედურება
გაზეთის „პროზონს“ კორესპონდენტი სწერს იდრიდიდან: ენშიაძისის სადგურიდან ივლირამდის ცრემლს ვვგრძობ. არ ვიცი, შეიძლება თუ არა სადმე იყოს იმდენი უბედურება და მწუხარება, რამდენიც მე ვნახე ადამიანები იხოციბიან შიმშილისაგან, წყურვილისაგან, დაქანცულობისაგან... არავინაა, რომ ყური უგდოს, დაეხმაროს მათ... პური საყიდლადაც არსად იშოვება. გამოქცეულები ორ ნაწილად გაიყვნენ: 100 ათასი აბაგისაკენ წავიდა, 50 ათასმა სარწყობისაკენ იბრუნა პირი. ესეა გვწუხებს დარჩენილების ბედი, რომელთაც შეიძლება ქურთები და ოსმალეთი შემოერთებენ გარს.

გაზეთი „სახალხო ფურცელი“, 8 აგვისტო, 1915 წელი, №352

ადამიანი უნდა ემზავოს მტაცებელ მხეცს, რომ ამ საშინელებს შესახებ ყური მოიეროს — თვალის დახუჭვის. საშინელი გვიჩვენა — ოხვისა არ ამოხდეს გულიდან თუმცა ჩემი კალამი სუსტია ასწერს ის გულის შემზარავი მდგომარეობა, რომელიც მოეწრო ამა თვე ივლისის თურმეტიდან სომხეთს ვანისა: ბაიახეთის ვილაიეთში, მაგრამ უბრალოდ მაინც აღწუნსავე ამბებს. 11 ივლისიდან რუსის ჯარმა ბითლისიდან უკან დაიხია, მას გამოჰყვა სომხის ხალხი, არა ნაკლები 200,000-მდე მარტო ვანის ვილაიეთიდან. ჯარი შეძლებისდაგვარად ეხმარება ერთ ჯარის კაცსაც ვერ ნახავთ რომ მხარზე ჩვილი ბავშვი არ უჯდეს, მაგრამ აბა ვარაუდით რომ ესთქმეთ 200,000 — ადამიანს ვინ შესძლებს მოუაროს, წამოიყვანოს, აჭამოს, ასვას — ამიტომ სუსტები იღუპებიან გზებში.

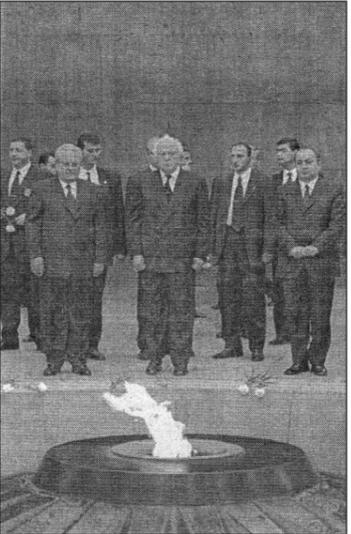
გაზეთი „საქართველო“, 10 აგვისტო, 1915 წელი, №65

ენშიაძისი
აქ უკვე 50 ათასი გამოქცეულია მოსული და მათი დენა ჯვრაც არ შეწყვეტილა. მდგომარეობა გამოქცეულთა ქალაქში და გზებზედ აუწერელია. ხალხი ბუზებსავით იხორცება შიმშილისა, დასუსტებისა და ავადმყოფობისაგან. არ მოიპოვება საკვები პური. არ არიან ექიმები სამკურნალო დახმარების აღმოსაჩენად. მკვდრების ვაგეზები დაუპარხველი ჰყრიან. სომხის საზოგადოება კი სამარცხვინოდ გულგრილიად უმოქმედობს. მივმართავ ყველას, ვისაც კი კაცთმოყვარეობის ნაურეკელი შევჩინია, მოვიდეს ენშიაძისში ჩვენ მრავალტანჯულ ერისათვის დახმარების აღმოსაჩენად.

ՎՐԱՍԱՆԻ ՂԵՎԱՎԱՐՆԵՐԸ ԾԻՇԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴԻ ԼՈՒՆԱԶԱՄԱԼԻՐՈՒՄ

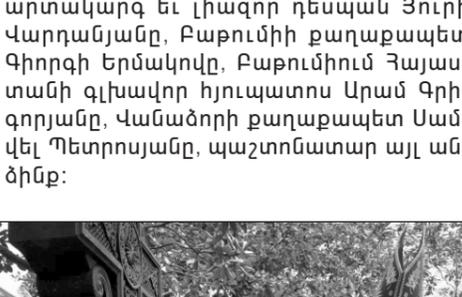
ՀԱՐՉԱՆՔԻ ՏՈՒՔՔ՝ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԶՈՂԵՐԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սկսած 1991 թվականից՝ վրացական պետականության անկախության վերականգնման ժամանակներից, Վրաստանի և Հայաստանի միջև ձևավորվող միջպետական, միջկառավարական հարաբերությունները մշտապես լրացվում, ծավալվում էին երկու երկրների նախագահների, վարչապետների, օրենսդիր և գործադիր մարմինների բարձրաստիճան ղեկավարների, պարբերական բնույթ ստացած փոխայցելությունների միջոցով: Եվ հատկանշական է, որ Վրաստանի ղեկավարության ցանկացած ներկայացուցչի՝ սկսած երկրի նախագահից, վարչապետից, խորհրդարանի խոսնակից, ճյուղային նախարարից, ղեկավարանների ղեկավարից, խորհրդարանի պատգամավորից, Հայաստան կատարած պետական, պաշտոնական թե աշխատանքային այցի շրջանակներում, իրենց պարտքն էին համարում անպայմանորեն լինել Հայոց ցեղասպանություն զոպերի հիշատակը հավերժացնող Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրում: Նաև հատկանշական է, որ նրանցից յուրաքանչյուրը հուշահամալիրի Հիշողության պուրակում տնկել է եղևնի:

ԲԱԹՈՒՄԻՈՒՄ ՕԾԿԵՑ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻ ԽԱԶՔԱՐԸ

Ապրիլի 12-ին Բաթումիի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցում մատուցվեց Սուրբ պատարագ: Պատարագիչն էր Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Տեր Վազգեն եպիսկոպոս Միրզախանյանը:

Եկեղեցու բակում կատարվեց այստեղ տեղադրված երկու խաչքարերի օծման արարողություն: Խաչքարերից մեկը նվիրված է հայ-վրացական բարեկամությանը, իսկ մյուսը՝ Հայոց ցեղասպանության նահատակների հիշատակին: Խաչքարերի վարպետը վանաձորցի Սերգեյ Դանիելյանն է: Արարողություններին մասնակցեցին եւ ելույթ ունեցան Վրաստանում Հայաստանի

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԸ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

(14 ապրիլի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 257) - Օսմանների երազանքը: Երիտթուրքերի «Տանին» թերթը գրում է. «Օսմանյան կայսրությունը դուրս չի գա պատերազմից, մինչև և Ռուսաստանը չթուլանա, և թուրք-ռուսական սահմանը չաճանցի Կովկասյան լեռնաշղթայով»:

(11 հունիսի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 304) - Ստամբուլից եկածները պատմում են, որ այնտեղ իրավիճակը սրվում է, օրեցօր դառնում ճգնաժամային: Կախել են 23 հայի. որոնց վերջերս էին բռնել, նրանց մեջ է խորհրդարանի պատգամավոր Ջուրաբ բեյը:

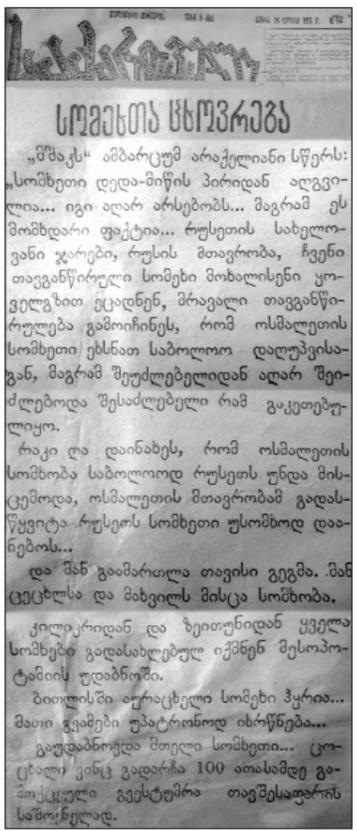
Ստամբուլում շարունակվում են հայերի հետապնդումները: Առանց որևէ պատճառի ձերբակալել են մահվան են դատապարտել 20 հայ տղամարդու և 3 հայ կնոջ:

(23 հուլիսի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 339) - Հուլիսի 20: Ստամբուլում հայերի հետապնդումները ստացել էին սիստեմատիկ բնույթ: Աքտորը, պատիժը, ձերբակալությունը դարձել էին սովորական երեւոյթներ: Հայերի մեծամասնությանը բռնի ուժով ստիպում էին ընդունել իսլամը:

(29 հուլիսի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 344) - Հինգ օր շարունակ թողերը կտորրում էին հայերի: Սպանվել է 10.000 հայ: Կտորրելու պատճառ էին բերում այն լուրերը, թե իբր հայերը պատրաստվում են հեղափոխություն իրականացնել Օսմանյան իշխանության դեմ: Սպանվածների դիակները գցում էին Եփրատ և Տիգրիս գետերը: Ստամբուլում վերջին 7 օրվա ընթացքում կախաղան են բարձրացրել 7 հայ գործիչների:

(8 օգոստոսի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 352) - Մարդը պետք է մանվի վայրի կենդանու, որպեսզի փակի աչքերն ու ականջներն այն ահավոր դեպքերի վրա, ինչ տեղի էին ունենում: Իմ գրիչը թույլ է, որպեսզի կարողանա փոխանցել այն ողբն ու սրտի ցավերը, որոնք են տեսա հուլիսի 11-ին Վանում:

Հուլիսի 11-ին ռուսական զինվորները նահանջեցին Մուշ-Մալազկերտ-Բիթլիսից, և նրանց հետեւեցին հայերը: Միայն Վանի վիլայեթից՝ 200.000 հայից ոչ պակաս: Գնում է ժողովուրդը ոտաբոքիկ, սոված, շոգից հյուծված, չորացած բերանով, և ամբողջ ճանապարհը Վանից մինչև Իզմիր լցված էր խեղճ, սոված, տանջված ժողովուրդով: Դուք երբեք լսել եք, որ սովորական անցորդը 6 վերստի ընթացքում վերցնի 2 կնոջ՝ հենց մի օրը ծնողաբերած երեխաներով: Շատ մեռած երեխաների հանդիպեցի, շատ ողջ ու լքված երեխաների: Միայն մա, ով գրում է այս տողերը, ունի 6-7 վերցրած երեխա: Երեխաներից մեկի ծնողները հայտնվեցին: Սնացածը մնացին ինձ մոտ: Բոլորն աղչիկներ էին: Երեկ տղաներին ավելի հավաքեց էին թողնում ճանապարհներին: Բանակն օգնում էր նրանց հնարավորին: Զէյք տեսնի որեւէ զինվորի, որի ուսերին մատած չլինեք գոնե մեկ երեխա: Բայց ո՞վ կարող է փրկել, կերակրել ու հոգատարության տակ առնել 200.000 մարդ: Այդ պատճառով էլ շատերը մահանում էին ճանապարհին:

(10 օգոստոսի, 1915թ. թերթ «Սաքարթվելո» N 65) - Օսմանների երկրում կրկնվեց 1894-1896 թթ. հայերի կոտորածը: Բիթլիսում սպանվել են Տիգրիս գետին է նետվել 9000 հայ: 40.000-ը սպանվել է Կիլիկիայում: Որոշ շրջաններում բնակչությունն ամբողջությամբ քարոտվել է անապատները: Այդ ամենը կատարվում էր ըստ երիտթուրքերի դիվանագիտության: Կալիֆա Գաջի-Գիլեշի, որը մուսուլմանների պաշտպանն էր, երկրորդ հրամանի համաձայն, Օսմանյան կայսրությունը պետք է գտվեր հայերից:

(18 դեկտեմբերի, 1915թ. թերթ «Սախալխա փուրցելի» N 459) - Ինչպես գրում էր «Հորիզոնը», «Man Guardian» թերթում տպագրել են հողված Օսմանյան կայսրությունում ապրող հայերի դրության մասին: Հողվածում ամբողջ օսմանյան տարածաշրջանում հայերի ոչնչացումն ապացուցող փաստեր են բերվում: Թերթը գրում է, որ գերմանացիները օսմաններին ուղեւորներն են, և չնայած իրենք չեն մասնակցում հայերի կոտորածին, բայց նրանց մեղքը շատ զգալի է: Մենք պետք է դատապարտենք գերմանացիներին, որ նրանք թույլտվություն են տվել օսմաններին ոչնչացնելու հնագույն մշակույթի տեր մի ամբողջ ազգի: Օսմանները ոչնչացնում են հայերին, որովհետև ատում են նրանց սերը դեպի հավատքը, նրանց խելքն ու տաղանդը:

Ոմանք կարող են մեզ պատասխանել, որ գերմանացիներն այդքան մեծ ազդեցություն չունեն օսմանների վրա: Գուցե, ման կարծիքն անհիմն չէ, բայց հարցն այն է, թե արդյոք գերմանիան փորձեց որեւէ կերպ խանգարել օսմաններին հայերին ոչնչացնելու և կոտորելու մեջ: Ո՛չ: Միակ բանը, որ մենք հիմա կարող ենք անել, դա արտերկրում տարածելն է ազգի ոչնչացման փաստի մասին արսափելի լուրը, որպեսզի օգնենք հայերին փրկելու գոնե նրանց, ովքեր կարողացել են վերապրել, որ գոնե նրանք փրկվեն:

(3 հունվարի, 1916թ. թերթ «Սաքարթվելո» N 2) - Անցյալ տարվա ընթացքում հայ ժողովուրդն ապրեց մեծ դժբախտություն: Օսմանյան Հայաստանում ապրողներից սպանվեց 800.000 հայ: Մի մասն էլ փրկեց իր կյանքը փախչելով Կովկաս: Անցյալ տարում հայերի կոտորածի մասին էին խոսում ամբողջ Անգլիան, Ամերիկան և բազում այլ մանր երկրներ: Անգլիայում նույնիսկ փրկվածների համար սկսել են նվիրատվություն հավաքել:

Պատրաստեց ՄԻՍՆ ԿԻԼԱԶԵՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԱՐՑԱԽ. Փաստեր, իրադարձություններ

«ՎՐԱՍՏԱՆԻ», ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ, ՊԱՆԱՐՄԵՆԻԱՆԻ ԵՎ ԿԱՎԱԶՊՐԵՍԻ ՆՅՈՒԹԵՐՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՐԸ ՎԱՏԻԿԱՆՈՒՄ

Վատիկանում Հռոմի Պապ տոմ, Հայաստանի նախագահ

Ապրիլի 12-ին Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը այցելեց Վատիկան, որտեղ մասնակցեց Նորին Սրբություն Հռոմի Պապ Ֆրանցիսկոսի կողմից Սուրբ Պետրոսի տաճարում մատուցված պատարագին՝ նվիրված Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին:

Ֆրանցիսկոսի Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի կապակցությամբ մատուցված պատարագից հետո, Հայաստանի նախագահ

Սերժ Սարգսյանը առանձնազրույց ունեցավ Նորին Սրբության հետ: Հայաստանի նախագահը երախտագիտություն հայտնեց Սրբազան քահանայապետին՝

Սուրբ պատարագի համար:

Այնուհետև, Հայաստանի նախագահը հարցազրույցներ տվեց իտալական RAI հեռուստաընկերությանը եւ ANSA ու Associated Press լրատվական գործակալություններին:

Սերժ Սարգսյանի զխալո՛րած պատվիրակությունը, ավարտելով պաշտոնական այցը, նույն օրը վերադարձավ Հայաստան:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻՆ՝ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎԱՐՂԱՊԵՏ

Վատիկանի Սուրբ Պետրոսի տաճարում, Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին նվիրված պատարագի ընթացքում, Հռոմի Ֆրանցիսկոս Պապը Գրիգոր Նարեկացուն հռչակեց Տիեզերական եկեղեցու վարդապետ:

Սրբադասման դատավորությունների կարգին Ամբելո Ամատոն իր խոսքում նշեց, որ Գրիգոր Նարեկացին իր կյանքով եւ վարդապետությամբ քարոզել է գեղեցկության վարդապետությունն ու նրա խոսքի գեղեցկությունը, եւ վարդապետությունը գնահատել է ժողովուրդը:

«100 տարի առաջ Արեւելյան եկեղեցու հայրապետներից մեկը՝ Սուրբ Եփրեմ Ասորին հռչակեց Տիեզերական եկեղեցու վարդապետ: Այժմ խնդրում ենք, որ Արեւելյան եկեղեցու հայրապետներին Տիեզերական եկեղեցու վարդապետ հայտարարել Գրիգոր Նարեկացուն: Նա իր կյանքով եւ իր վարդապետությամբ քարոզել է գեղեցկության աստվածաբանությունը, նրա խոսքի գեղեցկությունն ու աստվածաբանական միտքը միշտ մտնապես գնահատվել են է՛լ ժողովրդի, է՛լ խորհմասն աստ-

վածաբանների կողմից: Նրա տեւական ժողովրդականությունը կապված է իր գլխավոր աշխատության «Մատյան ողբերգության» հետ, որը հայ ժողովուրդն անվանում է «Նարեկ», եւ այն հայ ժողովրդի ամենատարածված գրությունն է:

Նրա միտքը եւ խոսքը համեմատելի են Հովհաննէս Ոսկեբերանի եւ Գրիգոր Լուսավորչի հետ: Սիա այս պատճառներից ելնելով՝ բազմաթիվ եպիսկոպոսներ դիմել են Հռոմի պապին, որ նա հռչակվի Տիեզերական եկեղեցու վարդապետ: Բոլոր աստվածաբանները սրբերի սրբադասման դատավարության ժողովին տվել են իրենց դրական կարծիքը եւ ստորագրել այն հռչակագրի տակ, որ Գրիգոր Նարեկացին ստանա այդ պատվաբեր տիտղոսը: Բոլոր կարդիմալների կողմից եւս տրվել է այդ համաձայնությունը»,- շեշտեց նա:

Այնուհետև, Թուրքիայում հայ Կաթողիկէ առաջնորդ զերաշնորհ Տեր Պողոս արքեպիսկոպոս Չեքյանը կարդաց Նարեկացու համառոտ կենսագրությունը՝ բացատրելու ներկայից, թե ինչն է պատճառը, որի համար այդքան բազմաթիվ կարդիմալներ խնդրել են նրան հռչակել Տիեզերական եկեղեցու վարդապետ:

Տիեզերական եկեղեցու վարդապետի կոչումը բարձրագույնն է, որ կարող է շնորհել Հռոմի պապը:

ՍԿՍԿԵՑ ՄԵՌՈՒՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա Սեօի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսի գլխավորությամբ սկսվեց մեռնի պատրաստության արարողությունը:

Արարողակարգի համաձայն, ապրիլի 16-ի առավոտյան ժամը 8-ի ժամերգությունից եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա կաթողիկոսի նախագահությանը բույսերի օրհնությունից հետո, Վեհափառ Հայրապետը վառեց մեռնի պատրաստության կրակը: Այն վառ կմնա 48 ժամ:

Ապրիլի 18-ի առավոտյան ժամը 9-ին կրակը մարելուց հետո,

եփված մեռնը սառում է մինչեւ կեսօրվա 12-ը: Ապա մեռնը տեղափոխվում է գանձատուն, որտեղ տեղի կունենան գտման աշխատանքներ:

Մայիսի 2-ի երեկոյան ժամերգությունից հետո, եփված եւ գտված մեռնը տեղադրվում է պատմական մեռնի կաթսայի մեջ, որը կտեղափոխվի Կաթողիկոսարանի Մայր տաճարի խորան մինչեւ մեռնի օրհնության օրը:

Հայ եկեղեցու Սրբալույս մեռնը օրհնվում է յոթ տարին մեկ անգամ: Սուրբ մեռնի պատրաստությունն ամիսների երկար աշխատանք է պահանջում: Այն պատրաստվում է 40-ից ավելի բույսերից:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ, ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՅԻՆԵՐԻ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐԱՅԻՆ ԵՐԵՔ ԳՐՔԵՐԸ

Հայաստանի, հայերի ու Հայոց ցեղասպանության մասին նշանավոր օտարերկրացիների կարծիքները ամփոփվել են երեք տարբեր գրքերում: «Հայագիտակ» հրատարակչության ստեղծագործական անձնակազմն ապրիլի 17-ին Ռուսական արվեստի թանգարանում ներկայացրեց Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին նվիրված՝ «Սեւ գիրք. օտար նշանավոր մարդիկ թուրքական ոճիրների եւ Հայոց ցեղասպանության մասին» գրքի ռուսերեն հրատարակությունը եւ «Երկիր դրախտավայր. օտարերկրացիները Հայաստանի եւ հայերի մասին հնագույն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը», «Երբայրական օգնություն հայերին» գրքերը:

«Սեւ գիրք. օտար նշանավոր մարդիկ թուրքական ոճիրների եւ Հայոց ցեղասպանության մասին» գիրքը՝ օտարագրի հեղինակների ներկայացմամբ, լուսաբանում է XIX դարավերջից մինչեւ XX դարի առաջին քառորդի ողբերգական իրադարձություններն ու դրանց դրդապատճառները: «Երբայրական օգնություն հայերին» գիրքը յուրատեսակ հայագիտական համ-

րագիտարան է, որի ստեղծման բուն շարժառիթը դարձյալ Հայոց ցեղասպանությունն է: Գիրքը հղացել, կազմել, ինչպես նաեւ ամբողջական տպաքանակն իրացրել է ժամանակի նշանավոր հրատարակատու եւ իրավաբան Գրիգոր Ջանաշյանը (Ջանաշյան): Գրքի ստեղծմանը մասնակցել են անվանի մտավորականներ, իսկ գեղարվեստական ձեւավորման եւ նկա-

րագարդման գործում մեծ ներդրում են ունեցել հայ նկարիչներ Հովհաննէս Այվազովսկին եւ Վարդգես Սուրենյանցը: Աշխատությունն առաջին անգամ լույս է տեսել 1897 թվականին, հավելումներով եւ մշակումներով վերահրատարակվել՝ 1898 թվականին:

«Երկիր դրախտավայր. օտարերկրացիները Հայաստանի եւ հայերի մասին հնագույն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը» գրքում տեղ են գտել ավելի քան 300 օտարերկրացի նշանավոր մատենագիրների, ճանապարհորդների, քարտեզագիրների, պատմիչների, քաղաքական, ռազմական, պետական, կրոնական գործիչների, գիտնական, մշակույթի, գրականության անվանի ներկայացուցիչների բնութագրերը Հայաստանի եւ հայերի մասին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՍԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՅԱՆՈՒՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՅԱՆՈՒՄ

Ապրիլի 15-ին, ՄԱԿ-ի կենտրոնականում, տեղի է ունեցել հայկական խաչքարի օժանան արարողություն: Խաչքարը Հայաստանի կառավարության նվերն է ՄԱԿ-ին: Միջոցառմանը մասնակցել են ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ դեսպան Ջոիրաբ Մնացականյանը, Հայ Առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի արեւելյան թեմի առաջնորդներ խաժակ արքեպիսկոպոս Բարսամյանն ու Օշական արքեպիսկոպոս Չոլոյանը, ՄԱԿ-ի անդամ պետությունների, քարտուղարության, տարբեր գործակալությունների ներկայացուցիչներ, հասարակական-քաղաքական գործիչներ, դիվանագետներ, հայ համայնքի ներկայացուցիչներ, օտարերկրյա հյուրեր, լրագրողներ:

Ելույթ է ունեցել նաեւ «Metropolitan» արվեստների թանգարանի միջնադարյան արվեստի եւ վանքերի բաժնի բյուզանդական արվեստի համակարգող Հ.Էվանսը, ով անդրադարձել է խաչքարի նշանակությանն ու ներկայացրել Գեղարդի վանքից բերված այդ խաչքարի պատմությունը:

«ԵՐԳՈՒՄ ԵՆԵ ԿՈՄԻՍԱՍ» ՄԵՏ ԾԱՌԱՍՈՆԵ

Հայաստանում այս տարի կանցկացվի «Երգում ենք Կոմիսաս» մեծ փառատոնը, որի ծրագիրն արժանացել է կառավարության հավանությանը: «Փառատոնը կօգնի մեր երկրի ու ժողովրդի ազգային հարստություն համարվող մեծ երգահանի արվեստի քարոզմանն ու տարածմանը»,- ասաց Հայաստանի սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը: Նրա խոսքով, մեծ երգահանին նվիրված արվեստի փոնիս կիրավիրվեն համայնքներ, կապարողներ Հայաստանից, ԼՂՀ-ից ու սփյուռքից: Միջոցառումները տեղի կունենան համերգային դահլիճներում, Երեւանի բաց հրապարակներում, ինչպես նաեւ Էջմիածնում:

140 ՏԵԳ՝ ԱՍՊԻԲԱՆՏՆԵՐԻ ՀԱՍԱՐ

Հայաստանում 2015-2016 ուսումնական տարում ասպիրանտների համար հասկանալի է 140 առկա տեղ: Հայաստանի կառավարության նիստում կրոնական եւ գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանը նշեց, որ եւս 239 անվճար տեղ կլինի հեռակա ասպիրանտուրայի համար: 24 ասպիրանտական տեղ նախատեսված է միջազգային պայմանագրերի հիման վրա: Երեւանի պետական բժշկական համալսարանի օրդինատուրայում կբացվի 95 տեղ, որից 7-ը՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության պատվերով: Դոկտորանտուրայում կբացվի 14 անվճար տեղ:

ՄՍԱԶՎԵԼ Է ԾՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գյումրիում Ավերիսյանների ընտանիքի անդամների սպանության դեպքի առիթով Հայաստանի քննչական կոմիտեի ՀԿԳ քննության գլխավոր վարչությունում քննվող քրեական գործով ստացվել է նշանակված համալիր դատաքննության, դատաքննիչական եւ դատախազաբանական փորձաքննության եզրակացությունը: Փորձաքննությամբ հերքվել է դեպքի վայրում հայտնաբերված AKC 74 տեսակի ինքնաշփոխ վրա խլացուցիչ ամրացված լինելու հնարավոր վարկածը: Գյումրիի Սյանիկյան փողոցի 188 տան պատերի, կահույքի, վերմակների, ծածկույցների, տուժողների հագուստների վրա հայտնաբերված վնասվածքները, փորձաքննության եզրակացության համաձայն, պարճառվել են 5.45մմ տրամաչափի գնդակներով եւ դրանք բեկորներով: Դեպքի վայրում հայտնաբերված եւ փորձաքննության ներկայացված պարկուճները, գնդակները, դատաքննության փորձաքննության եզրակացության համաձայն, կրակվել են «AKC-74» տեսակի ինքնաշփոխ, որն ամրակցված է եղել գործով մեղադրյալ Վ.Պերմյակովին: Նախաքննությունը շարունակվում է:

«ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ» VII ՄՐՑՈՒՅԹ-ՓԱՌԱՏՈՆԸ ԳՅՈՒՄՐԻՈՒՄ

Գյումրիի Վարդան Աճեմյանի անվան պետական դրամատիկական թատրոնում ապրիլի 15-ին տեղի ունեցավ Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին եւ Հայրենական մեծ պատերազմում ֆաշիզմի դեմ տարած հաղթանակի 70-ամյակին նվիրված երաժիշտ-կատարողների «Վերածնունդ» VII մրցույթ-փառատոնի բացման հանդիսավոր արարողությունը:

Փառատոնը կրում է «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության, ընդդեմ պատերազմների» նշանաբանը: Այն անցկացվում է ՀՀ առաջին տիկին Ռիտա Սարգսյանի բարձր

ցածր՝ Հայաստանից: «Վերածնունդ 2015»-ին մասնակիցների թվում են նաեւ Վրաստանի ներկայացուցիչները:

Երաժշտական մրցույթները կշարունակվեն մինչեւ մայիսի 20-ը՝ 14 անվանակարգերով: Մասնակիցները հանդես կգան հինգ տարիքային խմբերով: 41 ենթամանակակարգերում, հինգ տարիքային խմբերում I, II, III կարգի դափնեկիր կոչմանը կարժանանա շուրջ

690 մասնակից, իսկ 14 անվանակարգերում բացարձակ հաղթողները կարժանանան «Վերածնունդ» մրցույթ-փառատոնի Մեծ մրցանակին: Մյուսները կստանան տարբեր խրախուսական դիպլոմներ:

Մրցույթ-փառատոնի մասնակիցների համար սահմանված են նաեւ բազմաթիվ այլ մրցանակներ ու հուշանվերներ:

ՀԱՅՈՑ ԶԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ 100-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՅԻՆ ԵՎԻՐԱԾ ԱՆՅՎԱՅՎԵԼԻՔ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԻԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այսօր՝ ապրիլի 18-ին, Ախալքալաքի շրջանի խանդո գյուղում կայացավ Ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված խաչքարի օծումը, իսկ Թբիլիսիում անցկացվեց էկումենիկ աղոթք եւ հիշատակի երեկո Գերմանական-Լյուքսեմբուրգական Բարեփոխման Մայր եկեղեցում:

Վաղը՝ ապրիլի 19-ին, ժամը 12.00-ին Ախալքալաքի շրջանի Կուլիկան գյուղում տեղի կունենա Ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված խաչքարի օծում:

Ապրիլի 20-ին, ժամը 18.00-ին, Թբիլիսիի Գրիբոյեդովի անվան Ռուսաստանի դրամատիկական թատրոնի փոքր դահլիճում կներկայացվի բեմադրությունը ի հիշատակ Գայոս Գեղասպանության զոհերի:

Ապրիլի 21-ից կտարածվի ապրիլի 23-ի Լույս 24-ի գիշերը պատուհանների մոտ մոմեր վառելու մասին հաղորդագրություն վիրահայերին ի նշան համերաշխության եւ ի հիշատակ Ցեղասպանության անմեղ զոհերի:

Ապրիլի 22-ին, ժամը 12.00-ին Ախալքալաքի շրջանի Էխտիլա գյուղում տեղի կունենա Ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված խաչքարի օծում:

Կկազմակերպվի Վրաստանից հեղինակավոր պատմաբանների, մտավորականների մասնակցությամբ Երեւանում 2015 թվականի ապրիլի 22-ին կայանալիք «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության» խորագրով խորհրդաժողովին:

Կկազմակերպվի Վրաստանի խորհրդարանի վրացի պատգամավորների մասնակցությամբ 2015 թվականի ապրիլի 23-ին Երեւանում անցկացվող «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության» գլոբալ հասարակական քաղաքական ֆորումին:

Ապրիլի 23-ին, երեկոյան ժամը 17.30-19.15-ին թեմի եկեղեցիների բակում կկազմակերպվեն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում անցկացվող Սրբադասման արարողության ուղիղ հեռարձակում եւ Վիրահայոց թեմի եկեղեցիներում ու քույր եկեղեցիներում նույն օրը, ժամը 19.15-ին՝ զանգերի հնչեցում:

2015 թվականի ապրիլի 23-ին, ժամը 20.00-22.00-ին կանցկացվի ջահերով երթ դեպի Վրաստանում թուրքիայի դեսպանություն:

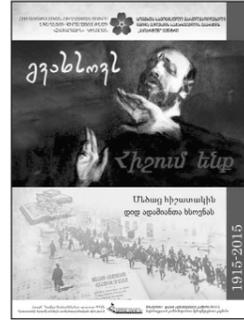
Ապրիլի 24-ին թեմի եկեղեցիներում կկատարվի Ցեղասպանության սրբադասված նահատակների հիշատակի պատարագ:

Ապրիլի 24-ին, ժամը 14.00-ին Թբիլիսիում կանցկացվի բողոքի ակցիա Վրաստանի Թուրքիայի դեսպանության մոտ:

Ապրիլի 24-ին, ժամը 13.00-ին Ախալքալաքի շրջանի Դիլիսկա գյուղում տեղի կունենա Ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված խաչքարի օծում:

Մայիսի 7-ին, ժամը 18.00-ին Վրաստանի Ազգային գրադարանում տեղի կունենա պատմաբան Ռուբեն Սահակյանի հեղինակված «Հայոց մեծ եղեռն» աշխատության վրացերեն թարգմանության եւ տպագրության շնորհանդեսը հեղինակի եւ ՀՀ Ազգային ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մեքրեյանի մասնակցությամբ:

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄ ԶԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԶՈՂ ՀԱՅ ՄՏԱՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԻՇՏԱԿԻՆ

Ապրիլի 10-ին, Վրաստանի երաժիշտների ստեղծագործական միության դահլիճում, կայացավ Օսմանյան կայսրությունում Հայոց ցեղասպանությանը զոհ դարձած հայ մտավորականների հիշատակը ոգեկոչող «Մեծաց հիշատակին» խորագրով գրական-երաժիշտական երեկո:

Հավաքվածներին դիմեց եւ երախտիքի խոսքեր ուղղեց վիրահայոց թեմի առաջնորդ Տեր Վազգեն Եպիսկոպոս Միրզախանյանը, բանաստեղծ-թարգմանիչ Գիվի Շահնազարը, Վրաստանի ժողովրդական պաշտպանի ազգային փոքրամասնությունների խորհրդի համակարգող Կոբա Չոփլիանին, ուրիշներ:

Երեկոն կայացած անվանեց Վրաստանում Հայաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Յուրի Վարդանյանը: Իր ելույթում նա խոսեց այն մասին, որ 10 միլիոն հայության ուշադրության կենտրոնում է գտնվում Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի ոգեկոչումը: Դեսպանը

ԳՄԱԿԱՆ ԵՐԱԾՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԵՐԳ՝ ԵՎԻՐԱԾ ՄԵՑ ԵՂԵՌՆԻ ԶՈՂԵՐԻ ՀԻՇՏԱԿԻՆ

«Հիշում եմ եւ պահանջում» այս խորագիրը էր կրում սույն թվականի ապրիլի 15-ին Վիրահայոց թեմի «Հայարտուն» կենտրոնի Գալուստ Գյուլբենկյան սրահում կայացած դասական երաժշտության համերգը, որը նախաձեռնել էր երիտասարդ երաժիշտ, խմբավար Հովհաննես Համբարձումյանը:

Համերգին մասնակցում էին «Հայարտուն» կենտրոնի Մակար Եկմայանի անվան երգչախումբը եւ Թբիլիսիի Վանո Սարաջիշվիլու անվան պետական կոնսերվատորիայի ուսանողները: Համերգը նվիրված էր Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին: Ծրագրում ընդգրկված էին Պիացոլայի, Բեթովի, Կաչինի, Բախ-Գույնի ստեղծագործությունները՝ համեմատված Մեծն Կոմիտասի գործերով: Հովհաննես Համբարձումյանը Ցեղասպանությունը վերապրածների սերունդ է: Դեռեւս երկու տարի առաջ Մեծ եղեռնի նահատակների հիշատակին Թբիլիսիի Սուրբ Էջմիածին եկեղեցու կամարների ներքո նա հնչեցրեց սեփական ստեղծագործությունը՝ Հիշատակի պատարագը, որն այժմիստե երկայացվեց Ֆրանսիայի տարբեր քաղաքներում:

Հավարտ միջոցառման, Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Տեր Վազգեն Եպիսկոպոս Միրզախանյանը համերգն անվանեց կայացած, բարձր գնահատեց Մակար Եկմայանի երգչախմբի ելույթը, իսկ ուսանողների փայլուն ելույթները դարձան նահատակների հիշատակի ոգեկոչում: Որոշվեց ավելի ընդարձակ ծրագրով համերգ տալ Թբիլիսիի կոնսերվատորիայի դահլիճում:

ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՐԾՈՂ ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԴԻՄԵԼ ԵՆ ԵՐԿՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ

Ավանդույթի համաձայն, Մեծ եղեռնի տարելիցների նախօրեին, Վրաստանի հայկական հասարակական կազմակերպությունները դիմել են երկրի խորհրդարանին՝ Ցեղասպանության ճանաչման խնդրանքով: Բացառությունը չկազմեց նաեւ այս տարին՝ Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի տարին: Վրաստանի օրենսդիր մարմինն հասցեագրված դիմումում, մասնավորապես, ասված է. «Ներկայումս, Հայոց ցեղասպանությունը, համապատասխան բանաձեւերով ու որոշումներով ճանաչվել է աշխարհի 20-ից ավելի առաջատար երկրների, ինչպես նաեւ բազմաթիվ միջազգային կազմակերպությունների, այդ թվում՝ Եվրոպական խորհրդարանի, Եվրախորհրդի եւ Եվրոպայի ժողովրդական կուսակցության կողմից: 1915-23 թթ. Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացը շարունակվում է աշխարհի բազմաթիվ երկրներում (ԱՄՆ, Բուլղարիա, Իսպանիա, Իսրայել եւ այլն):

- Մենք՝ ստորեւ ստորագրողներս, Վրաստանում գործող հայկական հասարակական ու կրոնական կազմակերպություններս, հավատարիմ մնալով արդարության եւ ժողովրդավարական արժեքներին, կոչ ենք անում միաձուլ աշխարհի քաղաքակիրթ հասարակության նախաձեռնություններին, հարգել Վրաստանի քաղաքացիների կամքն ու Վրաստանի սահմանադրությամբ սահմանված

կարգով, 1915-23 թթ. Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցի քննարկման նախաձեռնությամբ ներկայանալ երկրի օրենսդրական մարմնում», - նշված է կոչի մեջ: Հիշեցնենք, որ արդեն 10 տարի շարունակ, Վրաստանում գործող հայկական կազմակերպությունները դիմում են Վրաստանի օրենսդրական մարմիններին 1915-23 թթ. Հայոց ցեղասպանության հարցի քննարկման խնդրանքով,- ասված է դիմումում:

Դիմումը ստորագրել են Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Վազգեն Եպիսկոպոս Միրզախանյանը, Սամցխե-Ջավախեթի եւ Ծալկայի ընդհանուր փոխանորդ Բաբգեն աբեղա Սալբիյանը, բանաստեղծ-թարգմանիչ Գիվի Շահնազարը, «Վրաստան» թերթի խմբագիր Վան Բայբուրջյանը, Թբիլիսիի Պետրոս Աղանյանի անվան պետական թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Բայանդուրյանը, «Հայարտուն» մշակութային կենտրոնի համակարգիչ Լեւոն Չիլիյանը, Վրաստանի հայ գրողների «Վերմատուն» միության նախագահ Գեորգ Աճիսյանը, «Կանուրջ» ՀՀ ղեկավար Անահիտ Բոստանջյանը, «Վրաստանի հայերի միություն» ՀՀ նախագահ Հենրիխ Սուրադյանը, «Վրաստանի հայկական համայնք» ՀՀ նախագահ Սամվել Սկրտչյանը, Հայ-վրացական գործարարների միության նախագահ Սամվել Աղեկյանը, ուրիշներ:

Table with 7 columns and 10 rows, containing numbers 1 through 65 in a grid pattern.

Խ Ա Չ Բ Ա Ռ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ. 1.Տաղանդաշատ երիտասարդ դերասան ... Լեւոնյան: 5.Խրթին, դժվար: 9.Վրաստանին սահմանամերձ երկաթուղային կայարան Հայաստանում: 10.Իրականությունը տեսնող: 12.Ֆուտբոլային թիմ Հայաստանում: 13...ստեղծ Քիմիկա Իվանիշվիլի: 17.Էքստրասենս ... Չուճակ: 20.Հաղորդավարուհի ... Շլեպչյան: 22.Եվրոպական պետություն: 24.Խաղաթղթի տեսակ թղթախաղում: 26.Կտոր, գործողություն, կարգ: 29.Ատաղծագործի գործիք: 31.Վրացական ուտեստ, համեմունք: 34.Զավախքի երիտասարդ երգիչ ... Սկրտչյան: 36.Աղմուկ բարձրացնել: 37.Կյանք, ապրելակերպ: 38.Քաղաք Արեւմտյան Հայաստանում: 39.«... մոտիկ ապրողներին, աշխարհներին, արեւներին» (Ե.Չարենց): 40.Գութ, հոգի չունեցող: 43.Անարեւ, խոնավ, ծառաշատ տեղ անտառում: 45.Ասիական պետություն: 46.Զսպված, չափավոր: 48.... թե արթուն: 49.Ֆիդել Կաստրոյի երկիրը: 51.«Որսկան էի, դարձա ...» («Սիմանթո եւ Խջեգարե»): 53.Գիշատիչ կենդանի: 56.Ոստիկանի գրածը: 58.... սիսեռ, ձավար: 60.Երգիչ ... Հովհաննիսյան: 61.Ալ.Շիրվան-

զաղեի ստեղծագործություններից: 62.Զաքարե իշխանի եղբայրը: 63.Կորեկի ...: 64.Ժամանակի միավոր: 65.Դերձակի գործը:
ՈՐԴՈՆԱԿԱՆ. 2.Քանակ եւ ...: 3.Դրախտ: 4.Վրացական ֆիլմ «Օթարի ...»: 6.Երգչուհի Ալյոնա ...: 7.Հայաստանի տարադրամը: 8.Լեռ Պատմական Հայաստանում: 11.Եռանկյունաչափական ֆունկցիա: 14.Խ.Աբովյանի գրական հերոսը: 15.Կանաց, կրիայի նման: 16.Դիմելածե մորը: 18.Մետաղա..., հեռախոս...: 19.Ցուցական դերանուն: 21.Տեսողության օրգան: 23.Ե՛վ նկար, ե՛ւ գործվածք: 25.Ամեն, չմահացող, հիշվող: 27.Վիրահայ գրող ... Հովսեփյան: 28.Մաքսիմ ...: 29.Թոմ Սոյերի ...ները: 30.Լինդերի հիվանդություն, լնդախտ: 32.Զուրը մղող: 33.... տալ, կաշառել: 35.Խնդրանք, աղերսանք: 41.Միամիշ, կենտ թիվ: 42.Դերասանուհի ... Նովենց: 44.Դեմքի մաս: 47.Գրական ստեղծագործության տեսակ: 49.Դեղձի, ծիրանի ...: 50.Արեւադարձային միդր: 52.Հայ կին ֆիդայի: 59.Լարված, ձգված:
Կազմեց ԱՆՆԱ ՍԱՐԻԲԵԿՅԱՆԸ

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՄԱՐԻ ԽԱՉՔԱՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ. 7.Վատնող: 8.Սաքո: 10.Ճիպը: 11.Բալ: 13.Լինջի: 15.Անկիրթ: 16.Սուկ: 17.Մարե: 19.Մամուլ: 23.Զաբուղոն: 26.Դեմի: 27.Հառել: 28.Սիջիմ: 29.Շիճուկ: 32.Որդի: 33.Իմանալ: 36.Կոճ: 37.Սոյա: 39.Անոթ: 40.Վայք: 42.Նուր: 43.Անոպա: 44.Գալա: 45.Լոշ: 46.Տիճ: 47.Սիշ:
ՈՐԴՈՆԱԿԱՆ. 1.Պարլո: 2.Անանկ: 3.Եղճիմ: 4.Ասպար: 5.Հոբի: 6.Ուղթ: 9.Առնեմ: 12.Արբունիք: 14.Իսպառ: 18.Պուլի: 20.Աղիդաս: 21.Մեջ: 22.Լին: 23.Զայրանալ: 24.Բեշիկթաշ: 25.Որում: 30.Գիճվոտ: 31.Կասյան: 34.Լոգան: 35.Մարաշ: 38.Յուլի: 41.Ապի:

Խմբագիր՝ ՎԱՆ ԲԱՅԲՈՒՐԺՅԱՆ

Մեր հասցեն՝ Թբիլիսի 0105 Գ.Աթոնելի փ. 5 Հեռ. 2990-739, 2990-774 www.vrastan.ge E-mail: vrastan@caucasus.net

Գրանցման վկայական № 4 4 - 1439 «ԿՈԼՈՐ» հրատարակչություն

"ВРАСТАН" Тбилиси, Грузия <VRASTAN> Georgia, Tbilisi Индекс 66445